DEN DANSKE ØKONOMISKE SITUATION

Det økonomiske forløb i 1970 udviklede sig på flere punkter en hel del anderledes end oprindelig antaget. På baggrund af den forventede udvikling i beskæftigelsen og de heraf følgende produktionsmuligheder antog man i den økonomiske årsoversigt ved årets begyndelse, at den samlede vækst i pengeindkomsterne ville blive af størrelsesordenen 11,5 mia kr. – eller ca. 10 pct. – eksklusiv fradrag for afskrivning, reparation og vedligeholdelse. Den direkte beskatning forventedes øget med ca. 6 mia kr. i forskudsskat og 7,5–8,5 mia i slutskat. Prisstigningerne på det private forbrug ansloges til størrelsen 4 pct. På denne baggrund forventedes det, at spillerummet for en udvidelse af det private forbrug ville være begrænset i 1970. Dog fremhævedes den betydelige usikkerhed, som overgangen til kildeskattesystemet indebar for antagelserne. Investeringerne i boligbyggeri skønnedes at blive uændrede i forhold til 1969, og de erhvervsmæssige investeringer at være vigende.

Den stærkt aftagende stigningstakt i efterspørgslen skulle gøre det muligt, at denne kom til at ligge på linje med de antagelige produktionsmuligheder i 1970 med blandt andet en forholdsvis moderat opgang i importen til følge.

I stedet for at mindskes blev presset på kapaciteten i første halvdel af 1970 snarest større. Den samlede efterspørgsel dæmpedes også noget, men væsentlig mindre end ventet og ikke så stærkt som indsnævringen i produktionsspillerummet skulle tilsige, fremgår det nu af den økonomiske oversigt, som regeringen uventet fremlagde i begyndelsen af december måned.

Oversigten beskæftiger sig naturligt nok med baggrunden for, at antagelserne fra foråret på visse punkter ikke holdt stik, og peger i denne forbindelse blandt andet på den omfattende lønglidning, som efterspørgselspresset resulterede i. Forbruget har dog ikke kunnet udvides tilsvarende på grund af det samtidige kildeskattetræk. De samlede direkte skatter og kontingenter steg fra 1969 til 1970 med ca. 35 pct. Når der til trods herfor stadigvæk var et betydeligt efterspørgselspres i første halvår, hænger

dette blandt andet sammen med overgangsfænomener ved skatteomlægningen. Det er således tænkeligt, at indtægter, der skattemæssigt er henregnet til 1969, først er kommet til udbetaling i 1970 og uden kildeskattetræk, ligesom feriepenge for mange lønmodtagere ikke blev beskattet, men henregnedes til 1969-indkomsten. Hertil kan føjes virkningerne af det såkaldte skattehul i sidste del af 1969, hvor indkomstskatten til staten ophørte i visse kommuner, afhængigt af opkrævningsterminerne, 1, 2, eller 3 måneder før årets udløb. Den reduktion af indkomsterne, som kildeskatten skulle give anledning til, har således kun slået langsomt igennem.

Væksten i det private forbrug suppleredes med en ikke ringe opgang i det offentliges konsum og investering og gav sammenlagt grundlag for en opgang også i de erhvervsmæssige investeringer i første halvår. Underskuddet på betalingsbalancens løbende poster var i første halvdel af 1970 på 4,5 mia kr. på årsniveau.

Underskuddet på årsbasis faldt til omkring 3,0 mia kr. i andet halvår som følge af stærk stigning i indtægterne ved tjenesteydelser og en roligere importudvikling. Stigningstakten i det private konsum var svagere i årets sidste halvdel, ligesom investeringspresset vurderes til at være lettet noget. Den økonomiske stramning i foråret med blandt andet forhøjelsen af momsen fra 12,5 til 15 pct. har antagelig været medvirkende til det ujævne importforløb. Det påpeges, at den formindskede stigningstakt i den indenlandske efterspørgsel har været kraftig og formentlig så stærk, at den samlede efterspørgsel har været stigende. Presset på arbejdsmarkedet er derfor heller ikke lettet synderligt.

Om udsigterne for 1971 hed det i december-oversigten fra Det økonomiske Sekretariat, at mulighederne for at gennemføre en langfristet kapitalimport også i dette år vil være begrænsede, hvorfor den vigtigste opgave for den økonomiske politik må være en reduktion af underskuddet på betalingsbalancens løbende poster. Dette forudsætter en betydelig eksportfremgang, hvis den høje beskæftigelsesgrad skal fastholdes. I 1970 voksede industrieksporten med 17–18 pct. I 1971 vurderes stigningen til omkring en halv snes procent, medmindre den konkurrencemæssige stilling skulle blive forbedret, og den hjemlige efterspørgsel efter industriens produktion lettes. Indtægterne fra landbrugseksporten skønnes snarest at blive mindre i 1971, hvorimod indtægterne fra tjenesteydelser forventes fortsat at gå i vejret, men formentlig også noget langsommere. Importpriserne må ligeledes forventes at gå op, ligesom der skal skaffes valutarisk dækning for de efterhånden stærkt forøgede renteudgifter på gælden til udlandet og til u-landsbistanden.

Oversigten peger på tre områder, hvor der kan forventes forskydninger i de indenlandske konjunkturpåvirkninger af betydning for det videre forløb. Det drejer sig for det første om den direkte beskatning, der anslås

at blive omkring 8 mia kr. større end i 1970, hvoraf ca. 5 mia kr. er en følge af forhøjelsen af beskatningsniveauet. Kildeskatten vil i 1971 for første gang virke i et helt år i den forstand, at der både skal betales løbende skat og restskat vedrørende 1970. Restskatten vil indgå i februar og med et tillæg af 8 pct. rente i månederne september, oktober og november. Hertil kommer en meget betydelig stigning i den kommunale beskatning og for det tredje, at der ikke i indeværende år er skattefri måneder som følge af overgangsvirkninger af kildeskatten. Der må således forventes en meget betydelig forbrugsdæmpende virkning fra opgangen i beskatningen. Virkningen kan dog være vanskelig at placere tidsmæssigt som følge af ukendskab til restskattens betaling, ligesom der kan tænkes forskydninger i opsparingen. Oversigten konstaterer sammenfattende, at den forbrugsdæmpende virkning vil være til stede, men næppe være så stor, som stigningen i beskatningen giver det udseende af, og den vil tilmed sandsynligvis gøre sig gældende gradvist.

Det andet område, hvor der må forventes en forskydning er i boligbyggeriet, hvor påbegyndelserne antages at være stagnerende. En fortsættelse af afdæmpningen i erhvervenes faste investeringer vil være beroende på udviklingen i det private forbrug, men kan dog også tænkes påvirket i modgående retning af et gunstigt eksportforløb. Pengepolitikken forventes at få en forøget indflydelse på investeringsomfanget i forhold til 1970.

Det offentliges efterspørgsel efter varer og tjenester vil ifølge budgetterne vokse med en lidt svagere stigningstakt. Netop på dette område er der imidlertid i 1971 knyttet en meget betydelig usikkerhed til skønnene. Dette er en følge af, at det forventede uændrede kommunale udgiftsniveau regnet i faste priser meget vel kan blive ændret på grund af kommunernes forbedrede finanser.

De tre nævnte faktorer antages tilsammen at trække i retning af stagnation eller svag tilbagegang i den indenlandske efterspørgsel, og det udelukkes ikke, at der bliver tale om en mærkbar nedgang. Derimod vil industrieksportens vækst og den heraf følgende vækst i investeringerne være en konjunkturstimulerende faktor. Sammenlagt skønnes den samlede efterspørgsel at gå meget moderat i vejret, uden at en behersket nedgang kan udelukkes. Mulighederne for produktionsforøgelse er imidlertid også forholdsvis begrænsede, og hvis den af betalingsbalancehensyn nødvendige afspænding i økonomien skal opnås, antages produktionsfremgangen næppe at kunne overstige 3–3,5 pct. Det påpeges i oversigten, at et meget inflatorisk indkomstopgør kan resultere i en videreførsel af det indre pres og et for stort betalingsbalanceunderskud.

Selv om man bortser fra dette forhold, er den problemstilling, der aftegner sig for 1971, overmåde kompliceret, hedder det således i oversigten fra sekretariatet.

»En mulighed er som nævnt, at der bliver tale om en moderat stigning i den samlede efterspørgsel. Den tendens til langsommere vækst i importmængden, som har gjort sig gældende allerede i 1970, vil da formentlig fortsætte og måske overgangsvist forstærkes af en tilpasning af lagerbeholdningerne, således at der rimeligvis bliver tale om en reduktion af det løbende underskud; men kun af meget beskeden størrelsesorden.

Slår forbrugsdæmpningen derfor kraftigere igennem, vil eksporten nok stige noget stærkere, ligesom reaktionen på importsiden kan blive ret betydelig. I denne situation vil der kunne blive tale om en udtalt forbedring af betalingsbalancen, men modstykket hertil vil da være stagnation eller nedgang i den økonomiske aktivitet.

Ingen af disse muligheder er tilfredsstillende.

Det er ikke mindst på baggrund af denne komplicerede problemstilling i 1971, at udfaldet af forårets indkomstopgør bliver af central betydning.

For 1971 tegner der sig en risiko for, enten at forbedringen af betalingsbalancen bliver for beskeden, eller at der indtræder en stigning i ledigheden. Såfremt det i denne situation er muligt at holde indkomststigningerne i 1971 inden for sådanne grænser, at der ikke af indenlandske årsager er tendens til prisstigninger, vil det kunne yde et væsentligt bidrag til at undgå den konflikt mellem betalingsbalancehensynet og beskæftigelseshensynet, som er så nærliggende i 1971 og sandsynligvis også i de nærmest kommende år.«

Bedømmelsen munder ud i, at virkningerne af overenskomstforhandlingerne i relation til ovennævnte især vil vise sig på følgende to punkter. For det første en styrkelse af erhvervenes konkurrenceevne, dersom det danske omkostningsniveau holdes nogenlunde stabilt på et tidspunkt, hvor omkostningsniveauet i udlandet er i opdrift. Stabiliseringen af omkostningsniveauet vil virke befordrende på omstillingen fra hjemmemarked til eksport og dermed stimulere valutaindtjening, investering og beskæftigelse. For det andet vil en mindsket opgang i pengeindkomster og priser bidrage til stabiliseringen af det indre økonomiske forløb. »Med en sådan mere rolig udvikling i hele økonomien vil det uden tvivl være langt lettere at tilrettelægge en smidig økonomisk politik for den under alle omstændigheder vanskelige tilpasningsperiode, der forestår, indtil betalingsbalancestillingen varigt er rettet op.«

ØKONOMIEN I 1970

Danmarks Statistik har skønnet nationalproduktet i 1970 til 128,8 mia kr., hvilket er 14,4 mia kr. mere end i 1969 og svarer til en stigning på knap 13 pct. Regnet i faste priser har stigningen i produktionen imidlertid

Forbrug, investering og nationalprodukt

	Årets priser			1955-priser		
	1968	1969	1970 (skøn)	1968	1969	1970 (skøn)
	mia. kr.					
Forbrug, privat og offentligt	74,5	83,7	94,9	40,7	44,1	46,5
Investering, privat og offentligt .	27,4	32,9	36,8	16,2	18,3	19,0
I alt	101,9	116,6	131,7	56,9	62,4	65,5
Nationalprodukt	100,8	114,4	128,8	54,8	58,8	61,5

kun været på 4,6 pct. Fra 1968 til 1969 androg væksten i faste priser 7,2 pct., men ligeledes 14,4 pct. i årets priser.

Væksten i den samlede efterspørgsel til forbrug og investering voksede i faste priser med omkring 5 pct. fra 1969 til 1970 og i løbende priser priser med 12–13 pct. Efterspørgslen til investeringsformål har andraget ca. 4 pct. mod ca. 12 pct. i faste priser året før. Svækkelsen falder både på det offentliges nyanlæg og de private erhvervsinvesteringer. Såvel den private som den offentlige efterspørgsel til forbrugsformål har også haft en mindsket stigningstakt i forhold til det foregående år, men vækstempoet skønnes faldet fra 7,5 til 5,5 pct. for det private forbrug og fra 7 til 6 pct. for det offentlige konsum, – regnet i faste priser.

UDENRIGSHANDEL OG BETALINGSBALANCE

For årets første 11 måneder var stigningen i den samlede eksport på godt 2500 mill. kr. svarende til en vækst på 8 pct. Den totale import af varer voksede i samme tidsrum med knap 16 pct. svarende til 4100 mill. kr. Det senest foreliggende tal for udenrigshandelen for november måned viste en helt speciel opgang i forhold til samme måned året før. Stigningen var på næsten 31 pct. Underskuddet på handelsbalancen har således været stærkt stigende igennem året. For årets første 11 måneder kommer underskuddet på handelsbalancen op på 7237 mill. kr. I 1969 var underskuddet i de tilsvarende måneder på 5578 mill. kr.

Nettoeksporten af tjenesteydelser er steget meget stærkt i 1970, hvilket i første række kan henføres til en betydelig opgang i turistindtægterne. I de tre første kvartaler var nettoindtjeningen omkring 20 pct. over sidste års niveau. De højere fragtrater har ligeledes bidraget til den stærke vækst.

På basis af udviklingen frem til og med oktober skønnede man i oversigten fra december, at underskuddet på betalingsbalancens løbende poster ville blive af størrelsesordenen 3,7 mia. kr. for hele 1970. I 1969 var underskuddet i underkanten af 3,1 mia. kr. Det er stort set lykkedes at finansiere

Handelsbalancen

	Indførsel		Udførsel		Merindførsel	
	1969	1970	1969	1970	1969	1970
	mill. kr.					
Januar	2160	2437	1665	1755	495	682
Februar	2058	2524	1754	1841	304	683
Marts	2358	2655	1870	2086	488	569
April	2416	3021	1907	2195	509	831
Maj	2202	2691	1645	1878	557	813
Juni	2591	2935	2023	2141	568	794
Juli	2202	2461	1600	1851	602	611
August	2126	2456	1607	1997	519	459
September	2610	2640	2022	2147	588	493
Oktober	2483	2792	2010	2304	473	488
November	2410	3157	1934	2343	476	814
December	2886		2145		741	
I alt	28501		22182		6319	

underskuddet uden forbrug af valutareserverne. Den offentlige låntagning i udlandet skønnes at blive på omkring 1 mia. kr. Nettokapitalimporten har for langt den største dels vedkommende bestået i optagelse af kortfristede kommercielle kreditter.

Eksporten af industrivarer (ekskl. brændsel og transportmidler) lå for årets tre første kvartaler 13 pct. over sidste år. Der har dog været en meget forskellig eksportudvikling inden for de forskellige industrigrene, med maskingruppen blandt de hurtigst ekspanderende, hvorimod eksporten af husholdningsmaskiner og visse elektriske artikler har haft en betydelig reduceret stigningstakt. For eksporten af kemiske produkter har der været tale om et fald. Industrieksporten har udviklet sig tilsvarende stærkt forskelligt på de forskellige afsætningsmarkeder. Kraftigst vækst har der været i industrivareeksporten til Tyskland, England, Finland og Schweiz, mens der har været fald i eksporten til Italien og USA. Den økonomiske oversigt har analyseret den danske eksport og udviklingen i importen for nogle af de danske hovedmarkeder og konstaterer en øget markedsandel i Sverige, Tyskland og England, men faldende andel i Norge, Finland og USA, samt for de fleste fællesmarkedslande.

Det anslås at stigningen i industrieksporten for året som helhed kommer op på 14–15 pct., men det konstateres derefter:

»En vækst af denne størrelse er imidlertid ensbetydende med, at eksporten ikke er udvidet så stærkt, som de meget gunstige afsætningsvilkår på eksportmarkederne skulle have betinget. Denne svækkelse af markedsandelene på eksportmarkederne repræsenterer et brud på den tendens,

Kvantumindeks og indeks for enhedsværdier i udenrigshandelen

	Kvantumindeks				Indeks for enhedsværdier			
	Indførsel		Udførsel		Indførsel		Udførsel	
	1969	1970	1969	1970	1969	1970	1969	1970
	1965 = 100							
1. kvartal ..	126	139	124	131	107	113	108	112
2. kvartal ..	135	155	131	138	108	115	107	113
3. kvartal ..	131	136	125	133	109	116	108	115
4. kvartal ..	146		137		111		112	
Hele året ..	134		129		109		108	

Anm.: Ekskl. skibe og fly.

der har præget industrieksporten i de nærmest foregående år. Dette må ses på baggrund af det stærke efterspørgselspres i økonomien og ikke mindst eksportindustriens vanskeligheder ved at skaffe arbejdskraft, en udvikling, der dog efter alt at dømme er undergået en vis lettelse henimod årets slutning.«

For månederne januar–november kommer den samlede industrieksport op på 14.518 mill. kr. mod 12.490 mill. kr. året før. Eksporten af maskiner og instrumenter har udgjort godt og vel 1/3 af denne eksport. Stigningen for denne varegruppe har andraget 673 mill. kr. eller knap 16 pct. i de elleve måneder. Eksporten af skibe var i den nævnte periode knap 170 mill. kr. større end sidste år.

Eksporten af animalske landbrugsprodukter udgjorde i de første 11 måneder 4518 mill. kr. eller 140 mill. kr. mere end året før. Fremgangen kan alene henføres til eksporten af svinekød, hvor væksten har andraget knap 11 pct. Der har således været fald i eksportværdien af okse- og kalvekød, levende hornkvæg og smør. Landbrugseksporten har været præget af, at der har været tale om betydelige prisstigninger på de vigtigste produkter, men for eksporten af kvæg og kød har prisstigningerne dog ikke kunnet opveje de faldende eksportmængder. Eksporten af kød- og mælkekonserves udgjorde i de første elleve måneder 1533 mill. kr., hvilket er 177 mill. kr. mere end i 1969 i de samme måneder svarende til en stigning på godt 13 pct. For eksporten af vegetabilske landbrugsprodukter har indtjeningen været knap 11 pct. større i 1970.

PENGE- OG KREDITFORHOLDENE

Den 20. januar 1971 nedsatte Danmarks Nationalbank diskontoen fra 9 til 8 pct. Diskontoen har været uændret siden maj 1969. Nedsættelsen var begrundet med udviklingen i det internationale renteniveau og æn-

Nettotilgang af børsnoterede obligationer

	1968	1969	1970
Januar	357	949	485
Februar	605	1208	886
Marts	596	1540	917
April	495	1101	883
Maj	693	864	759
Juni	548	873	1292
Juli	623	817	982
August	885	769	1055
September	911	918	930
Oktober	1247	855	963
November	1200	1047	868
December	1105	835	758
Hele året	9265	11776	10778

drede derfor ifølge nationalbanken ikke den kendsgerning, at det store underskud på betalingsbalancen er hovedproblemet i den danske økonomi. »Der kan derfor ikke for øjeblikket foretages lempelser i pengepolitikken – herunder udlånsbegrænsningen – eller i finanspolitikken, ligesom enhver stigning i pris- og omkostningsniveauet må søges undgået.«

Den samlede nettotilgang af børsnoterede obligationer blev i 1970 på 10.778 mill. kr., hvilket er omkring 1 mia. kr. mindre end i 1969, men 1,5 mia. mere end i 1968. Nationalbankens køb af obligationer har imidlertid kun andraget omkring 100 mill. kr. i 1970 mod ca. 1665 mill. kr. i 1969.

Forretningsbankernes udlån steg i december måned med 818 mill. kr. Ved udgangen af 1970 androg de samlede udlån herefter 31,2 mia. kr., hvilket kun er 1555 mill. kr. mere end ved udgangen af 1969. Stigningen i udlånene har således kun været på godt 5 pct., hvilket er den laveste årlige stigningstakt i mange år. Fra 1968 til 1969 var stigningen i bankernes udlån på knap 17 pct. Væksten i udlånene har været klart faldende igennem året, idet stigningstakten i årets første måneder lå på mellem 10 og 16 pct. De større sparekassers udlån faldt i december måned med 108 mill. kr. mod et fald på 91 mill. kr. i samme måned året før. Sparekassernes udlånsstigning har i perioden januar-december 1970 været på 1282 mill. kr., hvilket er stort set det samme beløb, som væksten i det foregående år.

Ultimo 1970 var det samlede indlån i bankerne nået op på 32,9 mia. kr., hvilket er en stigning på 1067 mill. kr. i forhold til december 1969. Den procentvise stigning har været på 3,4 pct. Også for indlånenes vedkommende har opgangen været betydelig mindre end i de umiddelbart

foregående år. I perioden januar–december 1969 steg indlånene i forretningsbankerne med 10,8 pct. I december måned androg stigningen i indlånene ca. 300 mill. kr. eller ca. 185 mill. kr. mindre end i december måned året før. De større sparekassers indlån steg i december måned med 454 mill. kr., medens der året før var tale om et fald på ca. 200 mill. kr. Den samlede indlånsstigning i de større sparekasser blev i 1970 på 991 mill. kr. eller omkring 450 mill. kr. mindre end i 1969.

PRISER, FORBRUG OG INVESTERING

Væksten i det private forbrug i 1970 kan anslås til 5–6 pct. regnet i faste priser. Væksten har været kraftigst i den første del af året, og synes at være fladet ud i årets sidste måneder. Detailomsætningen var i første halvår knap 8 pct. højere end i første halvår 1969, medens væksten i 3. kvartal kun var ca. 3 pct. i forhold til sidste år. Detailomsætningsindekset for månederne september-oktober var uændret i forhold til den foregående to-måneders periode. I forhold til de samme måneder i 1969 var omsætningen af nærings- og nydelsesmidler steget 12 pct. i løbende priser, beklædningsvarer 13 pct., medens de hårde hvidevarers omsætning lå 5 pct. højere end i 1969. Det foreløbige detailomsætningsindeks for november måned blev 117 mod 129 i oktober. I forhold til november 1969 var omsætningen ca. 7 pct. større. Det sæsonbestemte fald i omsætningen fra oktober til november var således større i 1970 end i 1969.

Den kraftige stigning i det private konsum forklares ikke fuldt ud af stigningen i de disponible indkomster i løbet af året, hvorfor det må antages, at der er sket forskydninger i den private opsparing i nedadgående retning i 1970. Der peges i denne forbindelse på overgangsfænomenerne ved kildeskattens start. Indkomst er således blevet flyttet fra 1970 til det skattefri 1969, men formentlig først blevet forbrugt i begyndelsen af 1970. En medvirkende faktor til den rigelige likviditet i begyndelsen af året har formentlig også været den manglende opkrævning af statsskatter i de seneste måneder af 1969. Oversigten fra december fastslår således, at relationen mellem realindkomst og forbrug i andet halvår af 1970 efter alt at dømme har været mere »normal« end i første halvdel af året.

Indeks for detailomsætningen

	Januar–februar	Marts–april	Maj–juni	Juli–august	September–oktober	November–december
	1968 = 100					
1969	96	102	109	111	111	133
1970	109	113	124	124	124	

Som indledningsvis anført har stigningen i pengeindkomsterne i 1970 været betydelig. For så vidt angår de enkelte grupper anslås det, at de samlede lønindkomster ligger 13–14 pct. over 1969. Overførselsindkomsterne er steget med godt 25 pct., hvilket blandt andet er påvirket af kompensationerne til pensionisterne for bortfald af de særlige nedslagsregler ved overgangen til kildeskattesystemet. For de selvstændige i byerhvervene antages bruttoindkomsterne at være steget med ca. 12 pct., medens de selvstændige landbrugeres indkomster formentlig er uændrede.

Opgangen i pengeindkomsterne er imidlertid blevet betydeligt reduceret på grund af en vækst i den direkte beskatning og i kontingentbetalinger til de offentlige kasser på ca. 35 pct. Stigningen i de disponible indkomster bliver herefter væsentlig svagere end i de foregående år. Forbrugerpriserne er imidlertid også steget 6–7 pct. i 1970, og der bliver herefter tilbage en stigning i den disponible realindkomst på 1–2 pct. i 1970. Året før var stigningen omkring 8 pct.

Månedsprisindekset for årets sidste måned sluttede 7,3 point over januar 1970, hvilket svarer til en stigning på 5–5,5 pct. Indekset var uændret i forhold til november, men forskydninger i priserne på varegrupper har opvejet hinanden. Prisstigningstendenserne for olie og koks er fortsat, medens der var fald for blandt andet fødevarer. Gennemsnittet af månedsindekset for november, december og januar udregnes som reguleringsindekset for januar, og er lønregulerende. Pristalsportionen udløses ved 144,5 i gennemsnit og må således antages at være sikker på at blive udløst.

Forbrugerprisindekset faldt fra november til december med 0,1 point til 149,7, blandt andet som følge af betydelige prisfald på hårde hvide-

Prisindeks

	Råvare-prisindeks	Engrosprisindeks		Forbrugerprisindeks		Månedsprisindeks	
	1970	1969	1970	1969	1970	1969	1970
	1969 = 100	1955 = 100		1964 = 100		Jan. 1963 = 100	
Januar	107	125	135	133,8	140,3	130,8	137,9
Februar	107	125	136	134,1	141,3	131,1	138,9
Marts	108	126	138	134,3	142,1	131,3	139,7
April	108	126	138	134,7	142,5	131,8	140,1
Maj	108	126	138	135,6	143,8	133,3	141,7
Juni	109	129	140	136,4	143,9	134,1	141,8
Juli	110	128	139	136,4	146,8	134,0	142,1
August	112	129	138	137,1	147,1	134,6	142,2
September ...	112	129	139	137,6	148,4	135,1	143,5
Oktober	113	130	139	138,3	148,8	135,6	143,9
November ...	114	132	140	139,5	149,8	137,2	145,2
December ...		133		140,0	149,7	137,6	145,2

varer. I dette prisindeks indgår afgifter m. v. i modsætning til måneds- og reguleringsprisindekset.

I foråret 1970 indførtes et stop for statslige anlægsarbejder frem til 15. oktober, hvilket derefter forlængedes til 1. januar 1971. Følgen har været, at de statslige investeringer næppe er vokset – regnet i faste priser. For de kommunale nyinvesteringer har stigningstakten antagelig også været faldende. Året før var stigningen på ca. 23 pct.

Der har været en betydelig afmatning i boligbyggeriet. Påbegyndelserne har ligget på et væsentligt lavere niveau end i 1969, hvor tallet til gengæld også var særlig højt. Nedgangen er faldet på det ustøttede byggeri. I 1970 antages påbegyndelserne således at nå op på 45–46.000 boliger.

Påbegyndelserne af nyt erhvervsbyggeri har også ligget på et lavere niveau i 1970, men som følge af store påbegyndelser i slutningen af 1969 har investeringerne på dette område formentlig været stort set uændrede. Investeringerne i maskiner og lignende synes præget af fortsat vækst.

PRODUKTION OG BESKÆFTIGELSE

Bruttonationalproduktet i faste priser antages at være vokset med 4,5 pct. i forhold til 1969. Det påpeges, at man ved vurderingen af produktionsstigningen fra 1969 til 1970 må tage i betragtning, at en del af stigningen skyldes den hurtige vækst, der skete igennem 1969, således at niveauet allerede ved årets start lå ikke uvæsentligt over gennemsnitsniveauet for 1969. Produktionen har således siden slutningen af 1969 formentlig næppe kunnet sættes op med mere end 4 pct. på årsbasis. Landbrugsproduktionen antages fortsat formindsket blandt andet på grund af ringere høstresultat. Produktionsstigningen har også været langsommere inden for bygge- og anlægsvirksomhed, hvorimod industriens produktion antages at være vokset med 7–8 pct. eller kun en smule langsommere end året før.

Ved udgangen af oktober måned beskæftigede industrien 400.100 personer mod 395.600 i samme måned i 1969 svarende til en stigning på 1 pct. Antallet af beskæftigede arbejdere var i denne måned 301.200. Den største vækst i beskæftigelsen har der dog været for funktionærer, hvor beskæftigelsen ligger ca. 3 pct. over 1969-niveauet. Beskæftigelsen har været stigende inden for plastindustri, næringsmiddelindustri, jern- og metalindustri samt papir- og grafisk industri. Der har været nedgang i beskæftigelsen i forhold til året før inden for tekstilindustrien, træ- og møbelindustrien samt transportmiddelindustrien. Beskæftigelsesindekset, der er beregnet på grundlag af antal udførte arbejdstimer i industrien, blev for oktober 1970 beregnet til 95 mod 98 i oktober 1969. Indekset er påvirket af nedsættelsen af arbejdstiden fra $42^1/_2$ time til $41^3/_4$ time om ugen fra den 1. september 1970.

Det gennemsnitlige antal ledige i 1970 er opgjort til 23.900 eller 2,9 pct. For 1969 var antallet 31.200 og procenten 3,9. For december måned blev gennemsnittet 4,9 pct. ledige svarende til 39.700. I december 1969 var procenten 7,9. I november måned svingede ledighedsprocenten i de enkelte uger mellem 1,7 og 3,7, og gennemsnittet blev for denne måned 2,6. Tallet for december er som vanligt påvirket af midlertidig stigning i ledigheden som følge af virksomhedslukninger mellem jul og nytår. Mangel på arbejdskraft har præget størstedelen af året.

Konjunkturbarometeret for industrien for januar kvartal 1971 synes nu at vise en reaktion på den optimisme, som har præget de to foregående kvartaler, og som kun delvis blev opfyldt. Forventningerne til juli kvartal var præget af optimisme væsentligst på grund af store eksportforventninger. Disse forventninger indfriedes ikke, fremgik det af oktoberbarometeret. Alligevel ventedes der i årets sidste kvartal også stærk fremgang, og specielt var forventningerne til ordreindgangen fra eksportmarkederne præget af megen optimisme, men også i beskæftigelse og produktion ventedes fremgang.

Forventningerne til fjerde kvartal 1970 blev imidlertid ikke fuldt ud indfriede, fremgår det af barometeret for januar kvartal 1971. Ordreindgangen fra eksportmarkederne er fortsat stigende, men tempoet er afsvæk-

Konjunkturbarometer. Hele industrien

	Faktisk forløb i oktober kvartal 1970 i forhold til juli kvartal 1970			Forventet forløb i januar kvartal 1971 i forhold til oktober kvartal 1970		
	mindre	omtrent uændret	større	mindre	omtrent uændret	større
	Pct.					
Produktion	21 (14)	50 (51)	29 (35)	20	63	17
Antal beskæftigede arbejdere, ultimo kvartalet	19 (10)	65 (69)	16 (21)	15	74	11
Ordreindgang fra hjemmemarked	33 (19)	47 (58)	20 (23)	27	56	17
Ordreindgang fra eksportmarked	20 (11)	53 (60)	27 (29)	15	58	27
Færdigvarelagre, ultimo kvartalet	25 (23)	42 (61)	33 (16)	21	60	19
Råvarelagre, ultimo kvartalet	20 (23)	63 (60)	17 (17)	29	61	10
Samlede løbende investeringer	12 (9)	73 (74)	15 (17)	12	73	15
Investeringsplaner, ændret i kvartalet	8 .	86 .	6 .	.	.	.

Anm.: Tallene i parantes angiver forventningerne for oktober kvartal, således som de fremgik af forrige konjunkturbarometerundersøgelse.

ket. Beskæftigelsen har været svagt vigende, og ordreindgangen fra hjemmemarkedet har været faldende. Investeringerne er steget mindre end forventet, og investeringsplanerne er en smule ændret i nedadgående retning. Faldet i færdigvarelagre er udeblevet, hvorimod råvarelagrene som ventet er faldet.

Ved udgangen af juli måned anførte 63 pct. af de adspurgte industrivirksomheder, at de manglede arbejdskraft. Ultimo tredje kvartal opgav 53 pct. af virksomhederne, at de manglede arbejdskraft. Ved udgangen af 1970 var det imidlertid kun 26 pct.

Forventningerne til januar kvartal 1971 er fortsat præget af optimisme, for så vidt angår ordreindgangen fra eksportmarkederne, hvorimod der ventes fald i hjemmemarkedsordrer. Produktion og beskæftigelse ventes ligeledes at falde. Råvarelagrene forventes reduceret, medens færdigvarelagrene ventes at være stort set uforandrede. De løbende investeringer ventes at blive en smule større. Tilbagegangen forventes især inden for elektroindustri og sten-, ler- og glasindustri, hvorimod der er udsigt til fremgang inden for blandt andet gummiindustri og drikkevareindustri. De fleste brancher er præget af stor forsigtighed i deres vurdering af årets første kvartal.

28. 1 1971
P. M.